

NEBOJME SA pýtať

■ **Vynálezca, patentový zástupca a propagátor metód tvorivého myslenia Ing. Štefan Holakovský je autorom práve začínajúceho pokračovania pôvodného quarkovského seriálu o tvorivosti. Nájdete ho na str. 48. Sme veľmi radi, že si našiel čas a budeme sa s ním môcť pravidelne stretávať na stránkach Quarku. Na začiatok sme ho vyspovedali.**

Edison je zrejme jedným z vašich vynálezcovských vzorov. Údajne však bol skôr dobrý obchodník, správajúci sa macošsky aj k Teslovi, ktorý mal viac náskresov v hlave než na papieri.

Edison je pre mňa zaujímavý najmä tým, že aj bez formálneho vzdelania dokázal viac ako najvzdelanejší teoretici.

Urobiť zo zložitého zložitejšie je jednoduchšie ako zjednodušiť jednoduché.

Š. Holakovský

Potvrdil, že oveľa viac než encyklopedické vedomosti je schopnosť získať potrebné informácie a tvorivo s nimi narábať. Pokiaľ ide o jeho obchodné aktivity, sám povedal: *Keby som nemohol svoje vynálezy dobre speňažiť, nemohol by som sa už venovať ďalším.*

Vzťah Edisona a Teslu je ukážkou problematickej spolupráce dvoch géniov a možno aj rozdielnej mentality Američana a Európana. Poznám prípady aj z nedávnej minulosti, keď sa u nás z nápadu vysmievali a to isté riešenie malo v Amerike veľký obchodný úspech. Alebo sa vynálezcom u nás

nepodarilo presadiť výrobu nového užitočného prístroja, tak ho po čase začali dovážať. Vynálezca totiž mal v zahraničí brata, ktorý rozbehol výrobu.

Svoju vlastnú vynálezcovskú kariéru ste v roku 1976 začali viacúčelovým stolom, pokračovali ste tlmiečmi výfukov a dnes máte za sebou desiatky patentovaných vynálezov. Ktorý si najviac ceníte?

Je to asi tlmieč výfuku vyvinutý pre nakladač UNC 151, ktorý výrobca ZTS Detva vyvážal do 28 krajín. Mnou navrhnutý tlmieč výfuku dokázal znížiť hluk nakladača tak, že ho bolo možné vyvážať aj po sprísnení noriem.

Ste tvorcom Metódy inšpiratívnych vynálezov. Počas desaťročí ste zhromaždili stovky inšpiratívnych vynálezov, kľesniacich cestu kreatívne mysleniu, ktoré považujete za dôležitejšie ako logické myslenie. V čom je princíp tejto metódy?

Vo vestníkoch patentových úradov sa zverejňujú vynálezy s krátkou charakteristikou aj obrázkom vynálezu vo vyabstrahovanej podobe, bez nepodstatných detailov. Nápad na využitie už existujúcich vynálezov na inšpirovanie pri riešení technických problémov som dostal pri listovaní v nich. V priebehu niekoľkých minút tak možno spoznať desiatky celosvetovo nových technic-

kých riešení. Najradšej som listoval v Official Gazette Patentového úradu USA. Uvedomil som si, že obrázok je naozaj viac ako tisíce slov a existujú technické riešenia, pomáhajúce rozbíjať zotrvačnosť tradičného myslenia. Vynálezcom pomôžu navrhovať originál-

Štefan Holakovský vo svojom kráľovstve

Ing. Štefan Holakovský po absolvovaní Elektrotechnickej fakulty SVŠT (terajšia STU – Slovenská technická univerzita) pracoval vo Výskumnom ústave káblov a izolantov, Vývoji motorových vozidiel BAZ, n. p. (Bratislavské automobilové závody, národný podnik), Štátnom drevárskom výskumnom ústave a Slovenskej akadémii vied. Vytvoril viac ako 30 vynálezov (najviac počas pôsobenia v BAZ) a pomohol pri prihlasovaní stoviek ďalších. Stal sa poradcom riaditeľa pre technickú tvorivú činnosť, potom vedúcim odboru tvorivosti a patentovoprávnej ochrany v ŠDVÚ. V Kabinete výskumu tvorivosti SAV sa venoval výskumu a tvorbe metód tvorivého myslenia. Viedol tréningy tvorivosti a publikoval viac ako 1 000 článkov. V roku 2001 získal pre časopis Quark Čestné uznanie Úradu priemyselného vlastníctva SR za popularizáciu vedy a techniky, najmä priemyselno-právnej ochrany v rubrikách, ktoré pripravoval, a v roku 2007 získal Čestné uznanie Svetovej organizácie duševného vlastníctva, ktorá združuje 179 členských štátov. V súčasnosti sa venuje patentovoprávnej ochrane aj tvorivosti, má vlastnú patentovú kanceláriu GENiUM. Pre časopis *Duševné vlastníctvo* píše už osem rokov seriál *Pohnime rozumom!*

nejšie riešenia jeho problému. Neraz akoby obrázok kričal: *Pozri, aké je to jednoduché!* Dospieť k tej jednoduchosti je často veľmi zložitú. Pridať k niečomu, čo má sto dielov, ďalšie a chváliť sa, že je to lepšie, nie je až také náročné. Oveľa ťažšie je vynechať z troch dielov jeden a dosiahnuť lepšie fungovanie.

Roky zbierate technické historické predmety (telefóny, rádiá, písacie, počítačie aj šijacie stroje, gramofóny, fonografy, telegrafy...). Čím by ste sa pochválili?

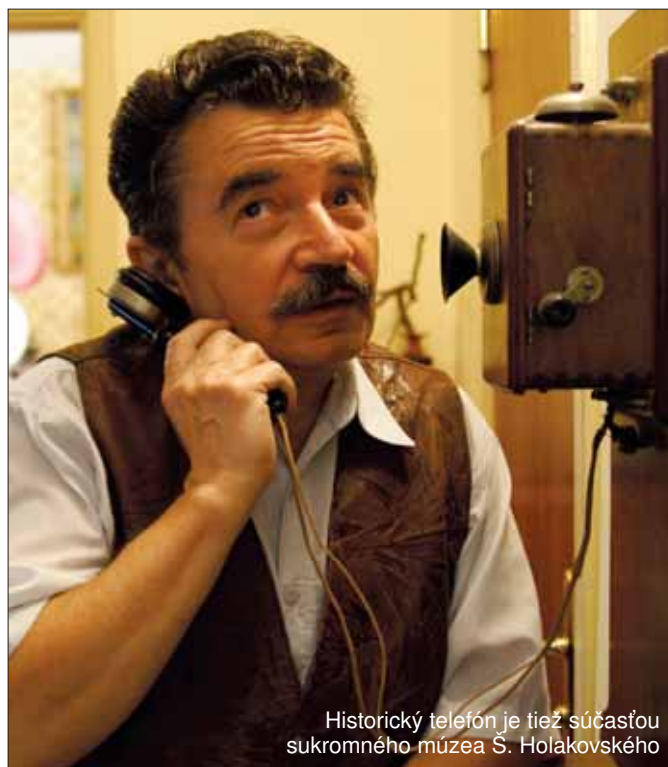
Mojím prvým zberateľským artefaktom bola kamera Pailard Bolex z 30. rokov minulého storočia. Kúpil som ju v bazári, opravil a nakrútil ňou niekoľko rodinných filmov. Dlho som sníval o fonografe

rilo sa mi cez internetové aukcie získať aj telefóny Bellovho systému.

Ktoré obdobie vašich pracovných aktivít pokladáte za najzaujímavejšie?

Jedným z najkrajších období bolo asi ročné pôsobenie v Štátnom drevárskom výskumnom ústave vo funkcii poradcu riaditeľa pre technickú tvorivú činnosť. Mojou hlavnou náplňou bolo pohybovať sa medzi riešiteľskými tímami a *naočkovávať* do ich práce metódy tvorivého myslenia.

Najviac mi, paradoxne, pomohlo to, že som sa nevyznal v drevárstve. Svoje nevedomosti som vôbec neskrýval, ale – naopak – využíval. Pri referovaní vedúceho tímu o riešenej úlohe som sa pýtal, či by sa to nedalo takto a takto... Riešitelia sa pri hľa-

Historický telefón je tiež súčasťou sukromného múzea S. Holakovského

daní uspokojivej odpovede začali zamotávať a niekedy si aj privolali spolupracovníkov. Nakoniec na moju otázku odpovedal privolaný technik, ktorý potvrdil, že by sa to asi dalo tak, ako navrhujem. A vďaka mojej *nevedomosti* a odvahe pýtať sa boli z toho vynálezy. Nenápadne som pritom využíval metódu inšpiratívnych otázok, o ktorej si neskôr povieme viac.

Koncom minulého roku sa v tlači objavila správa, že Slovensko má v porovnaní s krajinami EÚ najnižší počet udeľených patentov na milión obyvateľov. Čo vy na to?

Takmer v tom istom čase prebehla médiami aj informácia, že si významne pohoršili naši žiaci vo všetkých meraniach výsledkov vzdelávania PISA (najdôležitejší výskum svojho druhu, ktorého sa zúčastňuje 68 krajín) – matematickej, čitateľskej aj prírodovednej gramotnosti. Klesli hlboko pod priemer. No napríklad v matematickej gramotnosti bol výkon slovenských študentov súkromných škôl na vyššej úrovni než výkon študentov verejných škôl (520 versus 478 bodov). Najlepšiu súkromnú školu absolvoval asi Edison – po tom, čo ho učiteľ zo školy vyhodil, lebo je vrah hlúpy a zaostalý, ho učila mama, tiež učiteľka.

Som presvedčený, že nezávidniahodné postavenia slovenských žiakov a vynálezcov navzájom súvisia. Naše školstvo ešte nenaučilo žiakov a žiaľ ani učiteľov tvorivo myslieť.

V ročenke ÚPV SR môžeme zistiť, že v roku 2012 udelili slovenským prihlasovateľom 43 patentov. Pred desaťročiami sme z BAZ-ky ročne prihlasovali okolo 30 vynálezov. Počas môjho pôsobenia na poste vedúceho odboru tvorivosti a patentovej ochrany v ŠDVÚ toho bolo ešte o trochu viac. Vynálezcami boli aj riaditeľ a jeho námestníci (a to nielen formálne).

Zhováral sa Roman Pekarík

Ukážka zo stálej výstavy na Rektoráte STU

(Edisonov najobľúbenejší vynález). Na burze starožitností v Krakovanoch pri Piešťanoch som mal šťastie. Hneď ako som chytil fonograf do ruky, začal predávajúcejmu robiť ponuky rakúsky zberateľ. Fonograf som už nepustil a nebolo to lacné. Neskôr som cez internetový portál eBay kúpil ďalšie, omnoho lacnejšie. Medzi valčekmi do fonografu mám aj taký, na ktorom je česká hymna. Vlastním aj veľmi starú gramoplatňu, na ktorej je v Amerike nahraná *Slovenská ľudová: Nad Tatrou sa blýska* (preklep je na platni). Až keď som už mal viac ako tristo telefónov, poda-

Ocenenie, ktoré dostal Quark v roku 2001 za uverejňovanie seriálu o tvorivosti.